МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Бондар Каріна Олександрівна

ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Спеціальність 071 – Облік і ополаткування

Кваліфікаційна робота за ступенем освіти «магістр»

Студентка групи ОДСм-21
Боднар К.О.
_____

Науковий керівник
к.е.н., доцент
Фаріон В.Я.
_____

Кваліфікаційну роботу допущено до захисту:

«____» _____ 2022 р.

Зав. кафедри обліку і оподаткування
к.е.н., доцент
Починок Н.В. _____

ТЕРНОПІЛЬ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП…….....3

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДІВ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ……6

1.1. Сутність державного соціального захисту та фінансового забезпечення діяльності Фонду соціального страхування……..…….6

1.2. Інформаційне забезпечення обліку, аналізу та контролю фондів соціального страхування …….13

Висновки до розділу 1 ……..……19

РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДИКА ОБЛІКУ У ФОНДАХ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ……..……21

2.1. Облік доходів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття……..21

2.2. Облік видатків Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття……..25

2.3. Фінансові результати та особливості формування звітності……..…32

Висновки до розділу 2 ……..37

РОЗДІЛ ІІІ. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДІВ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ……38

3.1. Особливості аналізу фінансово-господарської діяльності Хмельницького обласного центру зайнятості……...…….38

3.2. Зовнішній та внутрішній контроль як засоби оптимізації фінансово-господарської діяльності …….46

Висновки до розділу 3 ……..53

ВИСНОВОК…….54

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….57

ДОДАТКИ…….63

ВСТУП

Актуальність теми. Формування соціально орієнтованої ринкової економіки є головним пріоритетом державного розвитку в Україні. Важливою передумовою державного розвитку є забезпечення стійкого функціонування системи захисту населення від негативного впливу соціальних ризиків.

Соціальне страхування відіграє велику роль при здійсненні соціального захисту громадян від соціальних ризиків. Воно є важливим елементом соціальної економіки, що характеризує недоліки та проблеми існуючої системи соціального захисту.

Ефективність та якість вирішення найбільш актуальних проблем соціального захисту населення напряму залежить від управління, вміння досліджувати проблеми, визначати їх наслідки та чинники, приймати управлінські рішення та забезпечувати їх якісну реалізацію.

Питання обліку, аналізу й контролю діяльності суб'єктів державного сектору економіки досліджували і досліджують такі вчені: А. Бабич, А. Вагнер, В. Базилевич, С. Герасименка, О. Коваль, Н. Ковтун, І. Калачової, А. Єріної, Н. Парфенцевої, Л. Ловінська, О. Мазуренко, Л.Г, Свірко, Г. Сілласте, С.В, Левицька С.О., Коритник Л.П., Клименко О.В. та ін. Разом з тим, окремі питання обліку, аналізу і контролю діяльності суб'єктів державного сектору економіки, зокрема фондів соціального страхування, залишаються актуальними та вимагають нагального вирішення.

Мета та завдання дослідження. Метою є дослідження теоретичних аспектів обліку й контролю доходів та видатків Фондів загальнообов'язкового державного соц. страхування України, а також аналіз виконання бюджетних програм.

Для досягнення поставленої мети поставлено такі ***завдання***:

– розкрити сутність і особливості функціонування Фондів загальнообов'язкового державного соц. страхування в Україні та системи управління фондами соціального страхування;

– вивчити методику обліку доходів та видатків Фонду

загальнообов'язкового державного соц. страхування України на випадок безробіття;

– дослідити особливості формування звітності Фонду загальнообов'язкового державного соц. страхування України на випадок безробіття;

– здійснити аналіз виконання бюджетних програм, показників фінансової та бюджетної звітності Фонду загальнообов'язкового державного соц. страхування України на випадок безробіття;

– дослідити основні засади здійснення внутрішнього контролю за використанням бюджетних коштів та особливості проведення внутрішнього аудиту.

Об'єктом дослідження є система обліку, аналізу і контролю Хмельницького обласного центру зайнятості

Предметом дослідження теоретичні та методичні аспекти обліку, аналізу і контролю діяльності суб'єктів державного секторе економіки, зокрема Фонду загальнообов'язкового державного соц. страхування на випадок безробіття.

Методи дослідження. У даній роботі застосовуються методи узагальнення, статистичні методи, зокрема, методи аналізу та порівняння, моделювання, групування, синтезу, формалізації, аналогії.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, постанови Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства Фінансів України, Фондів загальнообов'язкового державного соц. страхування України, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, інтернет-ресурси з питань обліку, аналізу і контролю діяльності суб'єктів державного сектору економіки,

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці науково-практичних рекомендацій та в обґрунтуванні теоретичних засад, які спрямовані на вдосконалення організації бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в системах управління Фондів. В дослідженні також зазначенні напрямки проведення внутрішнього аудиту через встановлення взаємозалежності між

аудиторським процесами і етапами перевірки, що дало можливість систематизувати методику здійснення внутрішнього аудиту в Фонді загальнообов'язкового державного соцстрахування України на випадок безробіття.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні пропозицій, стосовно удосконалення та покращення обліку, аналізу, а також контролю, як сукупності обліково-аналітичного забезпечення Фонду загальнообов'язкового державного соц. страхування України на випадок безробіття.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано дві одноосібні наукові праці загальним обсягом 0,2 д.а.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 50 найменування. Основний текст кваліфікаційної роботи висвітлено на 54 сторінках, робота містить 10 рисунків, 7 таблиць та 6 додатків.

РОЗДІЛ І
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДІВ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

1.1. Сутність державного соціального захисту та фінансового забезпечення діяльності Фонду соціального страхування

У ст.46 Конституції України зазначено, що «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати непрацездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених Законом» [2, ст.46].

Соціальне страхування відіграє велику роль при здійсненні соціального захисту громадян від соціальних ризиків. Воно є важливим елементом соціальної економіки, що характеризує недоліки та проблеми існуючої системи соціального захисту.

Ефективність та якість вирішення найбільш актуальних проблем соціального захисту населення напряму залежить від управління, вміння досліджувати проблеми, визначати їх наслідки та чинники, приймати управлінські рішення та забезпечувати їх якісну реалізацію.

Соціальний захист являється комплексом соціальних, економічних і правових гарантій, які надаються кожній людині в країні.

В Україні виконується чотири види загальнообов’язкового державного соціального страхування (рис.1.1.).

Загальнообов’язкове державне соціальне страхування здійснюють страхові Фонди, які виступають страховиками з окремих видів соціального страхування. Вони зобов’язуються формувати доходи та надавати застрахованим особам матеріальне забезпечення, а також соціальні послуги при страхових випадках.

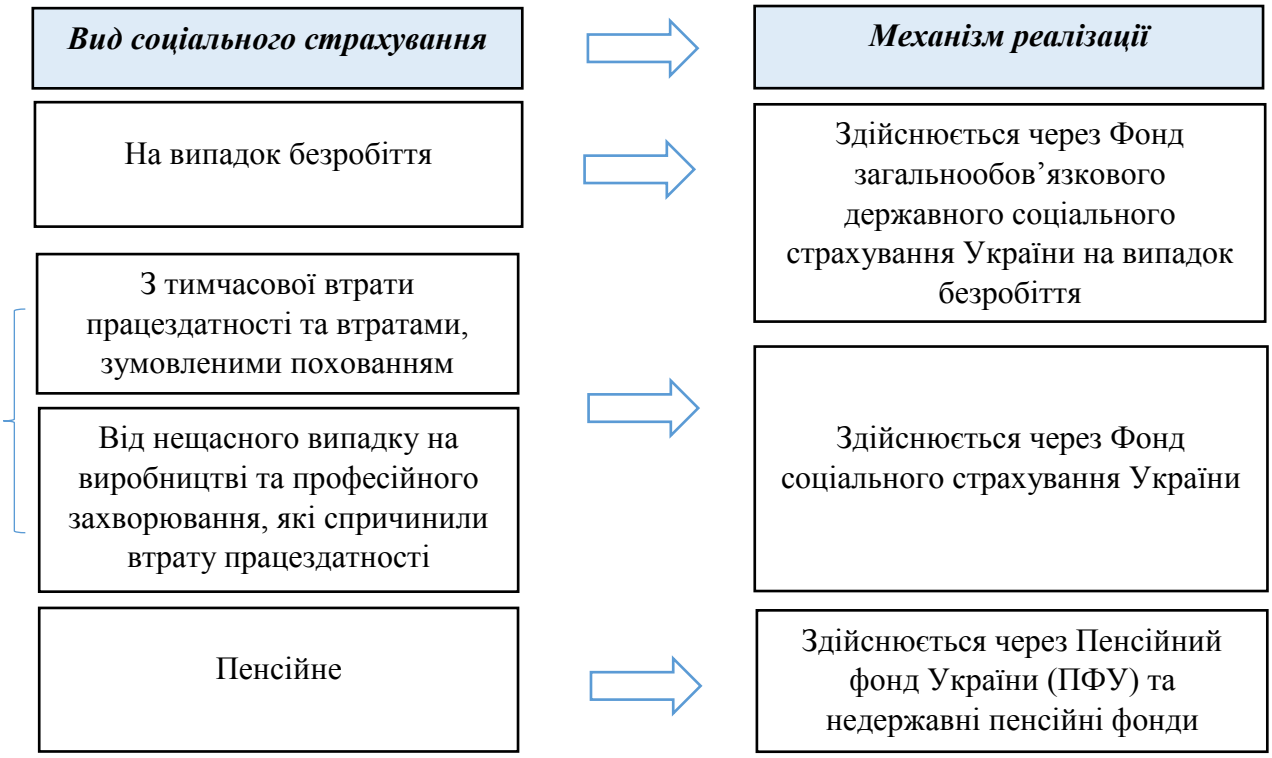

Рис.1.1. Види соціального страхування в Україні

До основних складових соціального захисту населення України належать:

✓ соціальне страхування (захист громадян від соціальних ризиків, які впливають на їх працездатність: хвороба, старість, каліцтво, інші випадки, передбачені законодавством);

✓ соціальна солідарність (соціальна справедливість) - вплив негативних явищ таких як природні стихійні лиха та техногенні катастрофи;

✓ соціальна допомога (дотації, субсидії, пільги та інші види соціальних виплат, які надаються особам, потребуючим соціального захисту) [3,с.109].

Згідно із Розділом II ст.4 ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» «Фонд соціального страхування України є органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та здійснює інші функції згідно із затвердженим статутом» [4].

До складу Державного бюджету України кошти Фонду не включаються,

вони не підлягають вилученню та використовується тільки за цільовим призначенням. Якщо їх, в цілому обсязі, не використали в поточному році, то вони переходять на наступний фінансовий рік. Цільові страхові Фонди не можуть займатися іншою діяльністю, окрім тієї, для якої вони створені та не мають права використовувати кошти Фонду на цілі, які не пов'язані з цією діяльністю.

Джерела, які формують кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування – це страхові внески; кошти, які надійшли від стягнення пені та штрафів із страхувальників, благодійні внески організацій, підприємств та фізичних осіб; асигнування з Державного бюджету України та інші надходження відповідно до законодавства.

Бюджет ФСС затверджує Кабінет Міністрів України.

Фонд соціального страхування України та його робочі органи:

1. реалізовують державну політику у таких сферах як соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві, а також професійного захворювання, які спричиняють втрату працездатності;

2. надають матеріальне забезпечення, страхові виплати та соціальні послуги відповідно до ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

3. здійснюють перевірку чи обґрунтовано були видані та продовжені листки непрацездатності застрахованим особам, у тому числі зважаючи на інформацію з електронного реєстру листків непрацездатності;

4. здійснюють контроль за тим як роботодавці та застраховані особи використовують кошти Фонду;

5. аналізують та прогнозують надходження коштів від сплати ЄВ (єдиного внеску).

Відповідно до покладених завдань ФССУ та його робочі органи виконують такі функції:

1. здійснюють управління та розпорядження фінансовими ресурсами ФСС в рамках бюджету Фонду, який затверджений Кабінетом Міністрів

України, а також управління майном;

2. розслідують страхові випадки та обґрунтованість виплати матеріального забезпечення та страхових виплат;

3. реалізовують заходи з профілактики страхових випадків;

4. забезпечують справне функціонування інформаційно-аналітичних систем;

5. проводять обмін інформацією з органами виконавчої влади, що забезпечують у сфері соціального захисту населення формування державної політики, реалізацію державної податкової політики, а також з адміністрування ЄВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, ПФУ для виконання Фондом функцій та завдань, які покладені на нього, відповідно до законодавства України.

6. здійснюють контроль за використанням коштів ФСС, достовірністю ведення обліку та звітності стосовно їх надходження та використання, а також застосовують фінансові санкції і накладають адміністративні штрафи в установленому законодавством порядку;

7. вивчають міжнародний досвід, беруть участь у наукових дослідженнях щодо соціального страхування населення, а також у здійсненні міжнародного співробітництва для обміну досвідом у даній сфері [5].

Соціальне забезпечення і соціальна допомога є одними з основних інструментів соціальної політики, які використовуються державою та суспільством для вирішення проблем нерівності доходів людей, яка виникає через різницю в ефективності виробництва й продуктивності праці.

Соціальним забезпеченням є надання допомоги у вигляді соціальних виплат певним категоріям громадян за рахунок бюджетних коштів.

Сучасне соціальне страхування з фінансово-економічної точки зору виступає важливим важелем перерозподілу фінансових ресурсів в країні і пов'язане із постійним розвитком економіки, адже економіка країни сильно впливає на доходи суб'єктів господарювання.

Соціальна допомога – це система заходів, які спрямовані на відновлення

соціального статусу, повернення людини до активного життя та праці, формування в неї якостей та установок стосовно пристосування до умов нормальної життєдіяльності шляхом матеріального та правового захисту її існування, повсякденних життєвих потреб тощо [6].

Система сучасного соціального страхування включає в себе два основні напрямки:

- виконання профілактики, відновлення та збереження працездатності робітників, а також здійснення оздоровчих заходів та перепідготовки кадрів;
- грошове забезпечення людей, які не мали працездатності чи її втратили.

Фонди соціального страхування в фінансовій системі країни становлять значну та особливу ланку, яка має певні цільові призначення та визначену законодавством самостійність.

ФСС мають значний вплив на соціальні та економічні процеси, що відбуваються в суспільстві. Працюючи, країна здійснює фінансування важливих заходів для соціального захисту людей, реалізації загальнодержавних пріоритетних програм, які цілеспрямовані на підвищення добробуту та соціальної захищеності громадян, як важливих суб'єктів економічного розвитку держави.

Соціальне страхування – це важлива складова соціального захисту людей та населення в цілому, а рівень соціальної захищеності громадян значно стимулює економіко-соціальний розвиток країни.

Фінансове забезпечення завбачає формування та використання фінансових ресурсів шляхом оптимізації співвідношення усіх його форм і дає можливість створити такі обсяги фінансових ресурсів, в наслідок яких Фонд мав би можливість функціонувати та забезпечувати визначені напрями фінансування.

Фонд соціального страхування становить матеріальну основу соціального страхування. Основними джерелами надходжень є ЄСВ, який сплачують роботодавці чи фізичні особи-підприємці.

Єдиний внесок (ЄВ) на загальнообов'язкове соціальне страхування – це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється в обов'язковому порядку та на регулярній основі до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, щоб забезпечити захист у випадках, які передбачені законодавством, прав осіб, які застраховані та членів їх сімей на отримання страхових виплат за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [7].

Єдиний внесок встановлюється у % до визначеної Законом №2464-VI бази нарахування ЄВ відповідно до класів професійного ризику виробництва, з урахуванням видів економічної діяльності.

На ФСС покладено реалізацію соціального страхування населення як важливої складової системи соціального захисту, тому виникає досить об'єктивна необхідність аналізу формування та використання коштів.

Динаміка доходів Фонду соціального страхування України за 2020-2022 роки відповідно до Бюджету зображена на рис.1.2

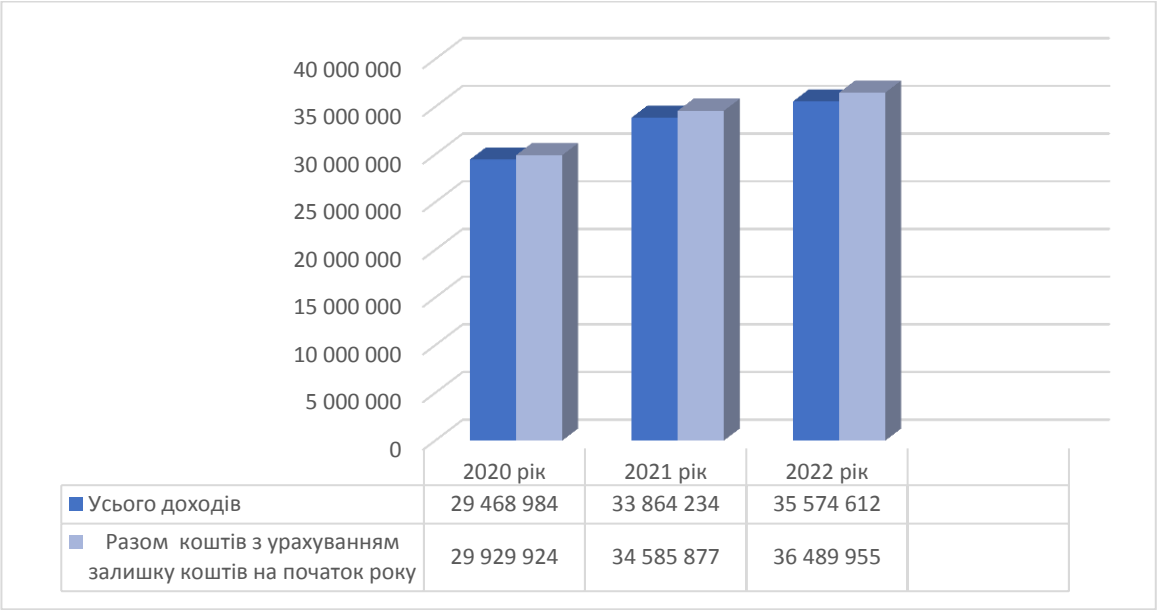

Рис.1.2. Динаміка доходів Фонду соціального страхування України за 2020-2022 роки відповідно до Бюджету

Отже, рівень доходності Фонду соціального страхування України у розглянутому періоді має тенденцію до зростання. За 2020 рік доходи Фонду склали 29 468 984 грн, а з урахуванням залишку – 29 929 924; за 2021 рік

доходи склали 33 864 234 грн, а з урахуванням залишку – 34 585 877 грн; за 2022 рік – 35 574 612 грн, а з урахуванням залишку коштів – 36 489 955 грн. Фактично його доходи зросли 6 105 628 грн, а разом з урахуванням залишку коштів на початок року зростання становить 6 560 031 грн.

Динаміка видатків Фонду соціального страхування України за 2020-2022 роки відповідно до Бюджету зображена на рис.1.3

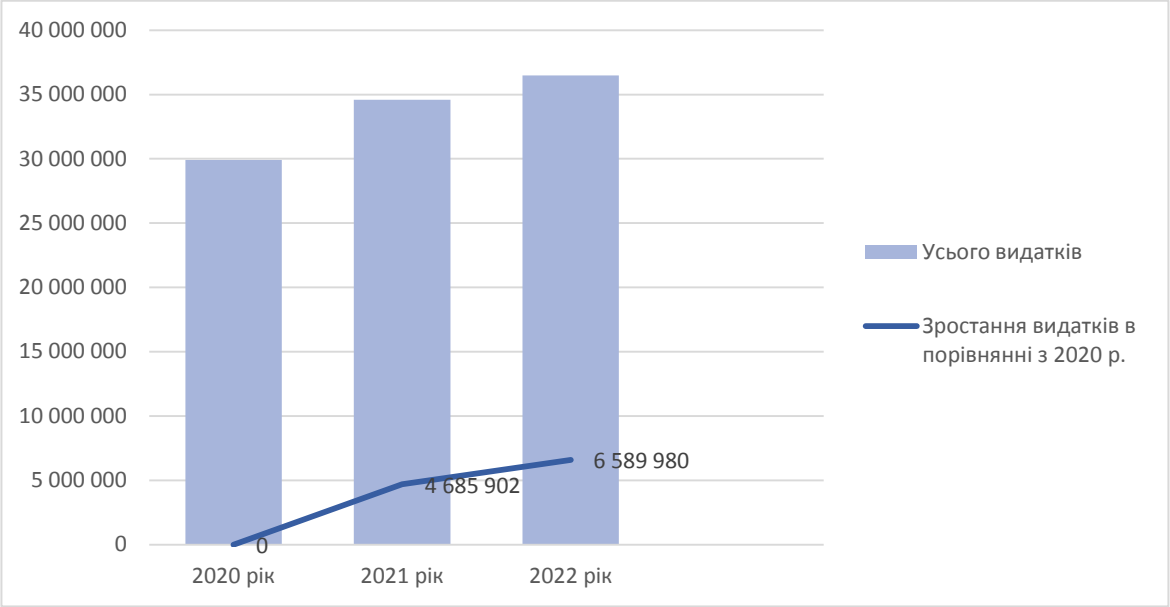

Рис.1.3. Динаміка видатків Фонду соціального страхування України за 2020-2022 роки відповідно до Бюджету

На рис.1.3 помітне зростання видатків у 2021 та 2022 році порівняно з показником 2020 року – на 6 589 980 грн. За 2020 рік видатки Фонду склали 29 899 975 грн; у 2021 році – 34 585 877 грн; а в 2022 році видатки ФСС склали 36 489 955 грн.

Кошти Фонду використовуються за такими основними напрямами:

1) на виплату матеріального забезпечення та надання соц. послуг у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (ТВП);

2) на здійснення матеріального забезпечення та страхових виплат при нещасних випадках на виробництві;

3) на фінансування витрат на забезпечення діяльності Фонду, його робочих органів, організацій та установ, які належать до сфери управління Фонду, функціонування та розвиток його інформаційно-аналітичних систем;

4) на формування резерву коштів ФССУ.

Отже, якщо дивитись на страхування, як на фінансово-економічну категорію, то слід розуміти, що вона виражає всю повноту страхових відносин в суспільстві. Соціальне страхування варто розглядати у єдиній системі, яка забезпечує потреби громадян у відповідних ресурсах задля набуття страхового захисту.

Сучасна державна модель системи соціального захисту передбачає потрібність надання соціально-гарантованого мінімуму виконання потреб і створення належних умов для життя людей, які цього потребують. Це цілком можливо ідучи шляхом постійного покращення медично-соціального забезпечення, підвищення освітнього рівня тощо.

1.2. Інформаційне забезпечення обліку, аналізу та контролю Фондів соціального страхування

У державному секторі економіки значна увага приділяється проблемним питанням обліку, адже для соціально-економічного розвитку держави він відіграє важливу роль. Облік у державному секторі економіки знаходить відповідь на комплексні завдання, такі як забезпечення керівництва країни плановими показниками бюджету, а також реальними даними стосовно їх виконання. Бухгалтерський облік СДСЕ повинен визначати пріоритети програм бюджетного фінансування, концентрувати увагу суспільства на основних соціально-економічних проблемах і забезпечувати результативне використання бюджетних коштів.

Облік у державному секторі відрізняється від інших видів бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік, який ведуть суб’єкти державного сектору є одним із видів бухгалтерського обліку. Він забезпечує відтворення всіх операцій, які пов’язані з виконанням кошторису, а також надає керівництву установи своєчасну, повну і достовірну інформацію стосовно стану речей в організації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та

вірного аналізу роботи установи, дає змогу контролювати цільове використання бюджетних коштів.

Бухгалтерський облік у державному секторі поділяється на:

1. облік виконання бюджетів бюджетних установ;
2. облік виконання кошторисів бюджетних установ.

Фонди соціального страхування ведуть облік виконання кошторисів, та слід зазначити, що вони не відносяться до бюджетних установ, однак облік ведуть як бюджетні установи та згідно з Планом рахунків бюджетних установ.

Окрім того, порядок ведення бухгалтерського обліку ФСС, на відміну від бюджетних установ, Державна казначейська служба України не встановлює, але кошти Фондів загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування обслуговують органи, які здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів.

У зв'язку з впровадженням ЄВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування було створено Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Запровадили цей реєстр, з метою:

1. щоб забезпечити ведення обліку у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування платників та застрахованих осіб та їх ідентифікації;
2. зберігання, накопичення та автоматизованої обробки інформації про сплату ЄВ платниками;
3. набуття особами, які застраховані права на отримання страхових виплат;
4. щоб впорядковано здійснювався обмін інформацією з Державного реєстру між Фондами [10].

Згідно частини 1 ст. 26 Закону України № 2464-VI про ЄСВ: «посадові особи платників єдиного внеску несуть адміністративну відповідальність за неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності щодо єдиного внеску, а також за подання не достовірних відомостей, що

використовуються в Державному реєстрі, інших відомостей передбачених Законом» [8, ст.26].

Інформація, яку вносять до Реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування зображено в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Інформація, яку вносять до

Реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування

Реєстр страхувальників	***Реєстр застрахованих осіб***
1.ідентифікаційний код (юридичних осіб); 2. ідентифікаційний номер (фізичних осіб) платників податків; 3. найменування; 4. місцезнаходження (юридичні особи), де зареєстроване місце проживання чи місце фактичного проживання (фізичні особи); 5. форма власності; 6. вид економічної діяльності; 7. клас ризику (професійного) виробництва; 8. число (кількість) працівників на дату подання звітності і осіб, які виконують роботи за цивільно-правовими договорами.	1. дата народження; 2. стать; 3. громадянство; 4. сума оплаченого ЄВ і дохід, з якого було оплачено страхові внески за відповідний місяць; 5. відмітка про особливі умови праці, які дають право на отримання пільги з загальнообов'язкового держав. соціального страхування; 6. кількість відпрацьованих днів (годин) за календарем за відповідний місяць; 7. виплати, які здійснені за окремими видами страхування.

Між Пенсійним фондом, який проводить Державний реєстр, та Фондами соціального страхування здійснюється обмін інформацією на безоплатній основі (центральному рівні).

Як зазначає Л.Г. Ткаченко у своїй праці: «Реєстр як організаційно-технічна система, призначена для накопичення, зберігання та використання інформації, не лише здатен забезпечити повноту та надійність персоніфікованого обліку єдиного внеску, а й є унікальним джерелом продукування статистичних даних про застрахованих осіб та платників єдиного внеску» [11].

Державна фіскальна служба України та Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування здійснюють взаємодію стосовно:

1) взяття на облік та внесення змін до даних обліку платників ЄВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

2) зняття з обліку платників ЄВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

3) даних про клас професійного ризики виробництва співвідносно до даних Державного реєстру загальнообов'язкового держ. соціального страхування і Державного реєстру фізичних осіб, які є платниками податків та інших обов'язкових платежів [12].

Особливістю суб'єктів державного сектору є, передбачене нормами Бюджетного кодексу, функціонування бухгалтерських служб. Відповідно до ст.56 Бюджетного кодексу України: «завдання та функціональні обов'язки бухгалтерських служб, повноваження керівника бухгалтерської служби у бюджетних установах – головного бухгалтера та вимоги щодо його професійно-кваліфікаційного рівня визначаються Кабінетом Міністрів України» [13].

Управління Фондами соціального страхування дуже пов'язане з процесами збору, обробки, зберігання та передачі інформації. Від рівня організації інформаційних процесів залежить ефективність діяльності. Задля підвищення цього рівня необхідно знати природу інформації та специфіку інформаційних процесів, які притаманні системі соціального страхування, що є передумовою до створення автоматизованої системи пошуку та зберігання інформації.

Для отримання інформації, з точки зору технології, передбачається виконання таких технологічних процесів як:

1. збір первинних даних;
2. обробка первинних даних;
3. зберігання первинних даних;
4. передача первинних даних.

Система бухгалтерського обліку вважається основою інформаційного

забезпечення системи управління установою. Бухгалтерський облік у поєднанні з економічним аналізом можна назвати системою обліково-аналітичного забезпечення. Такі терміни як «облікова інформація» та «аналітична інформація» мають важливе значення. Бухгалтерський облік зафіксовує та накопичує узагальнюючу (синтетичну) та аналітичну облікову інформацію про діяльність суб'єкта господарювання за певний відрізок часу (період). Дана інформація включає відомості про активи установи, про стан майна та джерел його утворення, про зобов'язання, про формування фінансових результатів, про доходи та їх використання тощо.

Обліково-аналітичне забезпечення включає в себе інформацію, яку дає бухгалтерський облік, а також інформацію, яка підготовлюється методами економічного аналізу.

Обліково-аналітичне забезпечення є процесом підготовки обліково-аналітичної інформації та забезпечення її якості та кількості.

Таким чином, таке поняття як «обліково-аналітичне забезпечення» постає як діяльність, яка пов'язана із збором, реєстрацією, збереженням, узагальненням, передачею, а також аналітичним опрацюванням інформації та діяльністю, яка забезпечує системи управління відповідною кількістю якісної інформації.

Система процесу обліково-аналітичного забезпечення зображена на рис. 1.4.

Систему обліково-аналітичного забезпечення управління Фондами загальнообов'язкового державного соц. страхування вважаю за необхідне розглядати як єдність підсистем обліку, а також аудиту і аналізу, які взаємодіють між собою через інформаційна потоки під час процесу формування та передачі оперативної та якісної інформації (обліково-аналітичної) задля забезпечення прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень.

Рис.1.4. Система процесу обліково-аналітичного забезпечення

Складові системи обліку, аналізу і контролю в управлінні Фондами загальнообов'язкового державного соц. страхування зображенні на рис. 1.5.

Рис.1.5. Складові системи обліку, аналізу і контролю в управлінні Фондами загальнообов'язкового державного соц. страхування

Основними функціями системи обліково-аналітичного забезпечення управління установою є:

1. інформаційна, яка забезпечує інформацією про діяльність установи користувачів (внутрішніх та зовнішніх);
2. облікова, яка відображає факти господарської діяльності;
3. аналітична, яка здійснює на підставі даних (первинних) даних економічний аналіз поточної, а також перспективної діяльності установи;
4. контрольна, яка здійснює спостереження за забезпеченням досягнення

мети діяльності установи.

Своєрідність управління СДСЕ має проявлятись в усіх складниках системи обліково-аналітичного забезпечення, таких як:

- підсистема обліку і аудиту – через поліпшення (вдосконалення) обліково-звітної інформації, що з максимальною достовірністю висвітлює фінансово-господарські процеси;
- підсистема аналізу – через застосовування інструментарію стану, а також тенденцій розвитку, ефективності процесів та якісних характеристик діяльності установи [14].

Отже, у державному секторі економіки значна увага приділяється проблемним питанням обліку, адже для соціально-економічного розвитку держави він відіграє важливу роль. Облік у державному секторі економіки знаходить відповідь на комплексні завдання, такі як забезпечення керівництва країни плановими показниками бюджету, а також реальними даними стосовно їх виконання.

Управління Фондами соціального страхування дуже пов’язане з процесами збору, обробки, зберігання та передачі інформації. Від рівня організації інформаційних процесів залежить ефективність діяльності.

Висновок до розділу І

Розглядаючи страхування як фінансово-економічну категорію, то слід розуміти, що вона виражає всю повноту страхових відносин в суспільстві. Соціальне страхування варто розглядати у єдиній системі, яка забезпечує потреби громадян у відповідних ресурсах задля набуття страхового захисту.

Сучасна державна модель системи соціального захисту передбачає потрібність надання соціально-гарантованого мінімуму виконання потреб і створення належних умов для життя людей, які цього потребують. Це цілком можливо ідучи шляхом постійного покращення медично-соціального забезпечення, підвищення освітнього рівня тощо.

Згідно з офіційним веб-порталом Федерації професійних спілок України, де було зазначено, що Законом України було завбачено припинення Фонду соціального страхування України, а також управління виконавчої дирекції Фонду, шляхом реорганізації та приєднання їх до Пенсійного фонду України (ПФУ) з 1 січня 2023 року.

ПФУ, а також його територіальні органи є правовими наступниками Фонду соціального страхування України, а також його виконавчої дирекції, та її відділень. Кабінету Міністрів України, згідно з Законом, доручено у встановленому порядку вжити відповідні заходів, та забезпечити прийняття нормативно-правових актів, які необхідні для реалізації цього Закону. Нормативно-правові акти повинні набрати чинності одночасно з набранням чинності Закону.

РОЗДІЛ ІІ
МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФОНДУ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

2.1.Облік доходів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття

Відповідно до НП(с)БОДС 101, в якому вказано, що «доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власника)» [16].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку СДСЕ інформації про доходи визначає НП(с)БОДС 124 «Доходи».

Доходи класифікують, згідно з НП(с)БОДС, на:

1. доходи від операцій (обмінних):
- асигнування (бюджетне);
- доходи від виконання робіт та надання послуг;
- доходи від продажу;
- доходи від дивідендів, відсотків та роялті;
- та інші доходи.

2. доходи від операцій (необмінних) до яких належать:
- надходження (податкові);
- неподаткові надходження (платежі та збори);
- трансферти та кошти, які отримують бюджетні установи від організацій, підприємств, фізичних осіб та інших бюджетних установ задля виконання цільових заходів;
- надходження до цільових фондів (державних);
- зобов'язання, які не підлягають погашенню.

Щодо дохідної частини бюджету Фонду відмітимо, що вона включає:

1. Залишок коштів на початок проектного року розраховується як відхилення очікуваних видатків від доходів поточного року з урахуванням залишку на початок поточного року або зазначається за звітними даними.

Складовою залишку коштів є резерв коштів.

2. Страхові внески:

- від сплати ЄВ (єдиного внеску) на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які спрямовуються на страхування на випадок безробіття, розрахунок якого здійснюється на підставі індикативного розміру ЄВ, наданого Державною фіскальною службою України на проєктний рік, з урахуванням пропорцій його розподілу за категоріями платників.

3. Інші:

- надходження від плати за видачу дозволів роботодавцям на застосування праці іноземців або осіб без громадянства (розраховуються в залежності від прогнозної кількості дозволів на проєктний рік, прогнозної вартості видачі одного дозволу, та/або з урахуванням фактичних даних за попередні бюджетні періоди);
- надходження від сплати адміністративних та фінансових санкцій, застосованих відповідно до законодавства (прогнозуються з урахуванням фактичних даних за попередні бюджетні періоди);
- інші надходження: плата за оренду, за зданий металобрухт та макулатуру, благодійні внески підприємств, установ, організацій тощо (прогнозуються з урахуванням фактичних даних за попередні бюджетні періоди);
- доходи від розміщення тимчасово вільних коштів (розраховуються у разі планування розміщення тимчасово вільних коштів протягом проєктного року та відповідно до умов нормативно – правових актів з питань розміщення тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках).

4. Кошти державного бюджету - враховуються в обсягах, необхідних для виконання бюджетних програм, які реалізуються Службою, або відповідно до граничних обсягів, доведених Міністерством соціальної політики України,

обсягів, передбачених у проєкті державного бюджету.

Хмельницький обласний центр зайнятості подає до Державного центру зайнятості декадну заявку (1,11,21 числа кожного місяця формується заявка на потребу в коштах). На основі цієї заявки ДЦЗ надсилає кошти на фінансування:

- Матеріального забезпечення на випадок безробіття, а також на соціальні послуги та на заходи сприяння зайнятості, профілактику настання СВ(страхових випадків), допомоги по частковому безробіттю;
- Інформаційно-аналітичних систем служби зайнятості (предмети, матеріали, обладнання та інвентар; оплата послуг);
- Утримання та забезпечення діяльності служби зайнятості, Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України, управління Фондом;
- Інші (розписується на окремому аркуші) [17].

Бухгалтерське проведення з надходження фінансування з Державного центру зайнятості зображено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Надходження фінансування з Державного центру зайнятості

№	*Господарська операція*	*Д-т*	*К-т*	*МО*
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1.	Прийшло фінансування з Державного центру зайнятості	2323/1	7021/4	МО 2-3
2.	Щоквартальне закриття доходних рахунків на фінансовий результат	7021/4	5521/1	МО-17

Щодо виконання кошторису за бюджетом Фонду, установа повинна формувати та подавати Форму № 2 ФССБ – звіт про виконання кошторису видатків (за бюджетом Фонду).

Подається, дана форма щоквартально з наростаючим підсумком:

- ✓ базові центри зайнятості до регіонального центру зайнятості;
- ✓ регіональні центри зайнятості – до Державного центру зайнятості.

Звіт про фінансові результати станом на 01 січня 2022 року по доходах зображено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Звіт про фінансові результати станом на 01.01.2022 року по доходах

Стаття	***Код (рядка)***	***За період (звітний)***	***За аналогічний період попереднього (2021) року***
1	2	3	4
ДОХОДИ			
Доходи від операцій (обмінних)			
Асигнування (бюджетні)	2010	550 577 660	593 549 730
Доходи: від надання послуг	2020		
від продажу активів	2030		
Доходи (фінансові)	2040		
Інші доходи від операцій (обмінних)	2050		
Усього доходів від операцій(обмінних)	**2080**	**550 577 660**	**593 549 730**
Доходи від операцій (необмінних)			
Надходження (податкові)	2090		
Надходження (неподаткові)	2100		
Т (трансферти)	2110		
Надходження (до державних фондів-цільових)	2120		
Інші надходження від операцій (необмінних)	2130		
Усього доходів від операцій (необмінних)	**2170**	**0**	**0**
Усього доходів	**2200**	**550 577 660**	**593 549 730**

Отже, можемо спостерігати, що джерелом доходів є бюджетні асигнування.

Згідно із п.4,розд. І НС 124 «Доходи», в якому вказано, що: «бюджетне асигнування – повноваження суб'єкта державного сектору, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження»[16].

Асигнування (бюджетні) можливі лише за присутності бюджетного призначення, яке має бути відображене в кошторисі доходів і витрат, що має назву Державний бюджет України, який затверджується щорічно.

Облік бюджетних асигнувань ведеться за субрахунком 7011, який має назву «Бюджетні асигнування».

Отже, доходи є невід'ємною частиною фінансово-господарської діяльності суб'єкта державного сектора. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку СДСЕ інформації про доходи визначає НП(с)БОДС 124 «Доходи».

Дохідною частиною бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття є залишок коштів на початок проєктного року (складовою залишку коштів є резерв коштів), страхові внески та інші надходження. На основі декадної заявки, яку подає установа, надсилаються кошти на фінансування.

2.2. Облік видатків Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття

Відповідно до НП(с)БОДС 101, в якому вказано, що «витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його влучення або розподілення власником)» [18].

Нарахування та виплата матеріального забезпечення безробітним здійснюється Відділом відповідно норм чинного законодавства України, Порядку надання допомоги по безробіттю, а також в тому числі одноразової її

виплати для організації безробітним особам підприємницької діяльності три рази на місяць (щодекадно) після підписання добового наказу у філіях Хмельницького обласного центру зайнятості.

Відповідно до Порядку компенсації роботодавцям витрат у розмірі ЄВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженого постановою КМУ від 15.04.2013 №347 [16] та наказу Хмельницького ОЦЗ Відділ здійснює нарахування та перерахування коштів роботодавцям по компенсації витрат у розмірі єдиного внеску.

Відділ здійснює розрахунки по фінансуванню громадських робіт відповідно до Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 №175 [17], та механізму організації, проведення та фінансування громадських робіт в Хмельницькому ОЦЗ.

Відповідно до Порядку здійснення заходів, які сприяють зайнятості, поверненню коштів, що спрямовані на фінансування таких заходів, у разі, коли будуть порушенні гарантії зайнятості для внутрішньо переміщених осіб, затвердженого постановою КМУ від 08.09.2015 №696 [19] та механізму компенсації витрат роботодавця на оплату праці внутрішньо переміщених осіб Відділ проводить перерахування коштів за статтею по КЕКВ 2610 «Компенсація витрат роботодавця на оплату праці».

Бухгалтерські проведення по наданню соціальних послуг зображенні в табл.2.3.

Таблиця 2.3

Бухгалтерські проведення (соціальні послуги):

№	*Господарська операція*	*Д-т*	*К-т*	*МО*
1	2	3	4	5
1.	Прийшло фінансування з Державного центру зайнятості	2323/1	7021/4	МО 2-3
2.	Платіжне доручення подане до Державної казначейської служби України	6522/1	2323/1	МО 2-3, МО 6-12

продовження табл. 2.3.

1	2	3	4	5
3.	Нарахування витрат	8523/1	6522/1	МО 6-12
4.	Щоквартальне закриття доходних рахунків на фінансовий результат	7021/4	5521/1	МО 17
5.	Щоквартальне закриття витратних рахунків на фінансовий результат	5521/1	8523/1	МО 17
6.	Закриття фінансового результату за рік на накопичений фінансовий результат	5521/1	5522/2	МО 17
7.	Закриття фінансового результату за рік на накопичений фінансовий результат	5522/2	5521/1	МО 17

Щодо оплати праці працівників відмітимо, що вона на Хмельницькому ОЦЗ здійснюється відповідно до Кодексу законів про працю України, ЗУ «Про оплату праці» [22], ЗУ «Про індексацію грошових доходів населення» [20], «Положення про преміювання працівників Хмельницького обласного центру зайнятості», колективного договору Хмельницького ОЦЗ та інших нормативно–правових актів, які регламентують питання оплати праці, враховуючи НП(с)БОДС 132 «Виплати працівникам», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2011 № 1798 (із змінами) [21].

Всі розрахунки з працівниками Хмельницького ОЦЗ з оплати праці проводяться через їх рахунки, операції за якими можуть здійснюватися з використанням електронних платіжних засобів, відкритих в установах банків, з якими Хмельницьким ОЦЗ укладено договори на розрахунково-касове обслуговування по видачі заробітної плати з використанням платіжних карток.

Підставою для нарахування заробітної плати є такі первинні документи:

- ✓ ТО (табель обліку) використання робочого часу;
- ✓ накази про призначення та звільнення працівників;
- ✓ накази про надання на відпустки, про преміювання, про виплату компенсацій, про встановлення (скасування) надбавки за інтенсивність, за вислугу років, про надання матеріальної допомоги на вирішення соціально-

побутових питань, про надання матеріальної допомоги на оздоровлення, про підвищення кваліфікації, протоколи засідання комісії з соціального страхування, актів виконаних робіт, актів надання послуг тощо.

Для обліку робочого часу використовується ТО (табель обліку використання робочого часу) – типова форма якого № П–5, що затверджена наказом Державного комітету статистики України від 05.12.2008 № 489 «Про затвердження типових форм облікової документації (первинної) зі статистики праці»[24]. Табель обліку використання робочого часу заповнює особа, яка відповідальна за його ведення, щоденно протягом усього місяця. Для виділення видів затрат робочого часу застосовуються умовні позначення, що знаходяться на аркуші (першому) типової форми № П–5. Підписує табель особа, відповідальна за його ведення і керівник структурного підрозділу, в кінці місяця- затверджується керівництвом Хмельницького ОЦЗ . Табель обліку використання робочого часу надається до Відділу у визначений для цього строк: за першу половину місяця (аванс) – до 10, за весь місяць – до 25 числа поточного місяця.

Розмір заробітної плати за першу частину місяця повинен бути не меншим оплати за фактично відпрацьований час із розрахунку посадового окладу працівника, в тому числі з урахуванням відпрацьованого ним часу за період з 1 по 15 число.

Неточності в Табелі обліку робочого часу, пов'язані із завчасною подачею табелів (не в останній робочий день місяця), виправляються до 5 числа наступного місяця через оформлення додаткових (корегуючих) табелів за минулий місяць.

Заробітна плата має виплачуватися працівникам регулярно в робочі дні та не рідше двох разів на місяць через певний проміжок часу, який не перевищує шістнадцяти календарних днів, і не пізніше семи днів по закінченню періоду, за який здійснюється виплата.

Якщо день виплати заробітної плати співпадає з вихідним, святковим або неробочим днем, то заробітна плата виплачується напередодні.

Бухгалтерські проведення, згідно із відомістю із заробітної плати та стипендій наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Бухгалтерські проведення (заробітна плата):

№	Господарська операція	Д-т	К-т	МО
1	2	3	4	5
1.	Прийшло фінансування з Державного центру зайнятості	2323/1	7021/4	МО 2-3
2.	Платіжне доручення подане до Державної казначейської служби України (кошти на банк-людям на руки)	6524/1	2323/1	МО 2-3, МО 5-1
3.	Щоквартальне закриття доходних рахунків на фінансовий результат	7021/4	5521/1	МО 17
4.	Закриття фінансового результату за рік на накопичений фінансовий результат	5521/1	5522/2	МО 17
5.	Нарахована заробітна плата (нараховано по тимчасовій непрацездатності ФСС)	2124/1	6521/2	МО 5-1
6.	Утримано із заробітної плати ПДФО	6521/1	6321/1	МО 5-1
7.	Утримано із заробітної плати ВЗ (1,5%)		6321/2	МО 5-1
8.	Утримано із з/п виплату в між розрахунковий період		6524/1	МО 5-1
9.	Утримано із з/п аванс		6524/1	МО 5-1
10.	Утримано із з/п		6524/1	МО 5-1
11.	Утримано із заробітної плати профспілкові внески, бюджет		6526/1	МО 5-1
12.	Утримано із заробітної плати аліменти		6528/1	МО 5-1
12.	Утримано із заробітної плати ПДФО ФСС		6321/12	МО 5-1
13.	Утримано із заробітної плати ВЗ 1,5% ФСС		6321/22	МО 5-1
14.	Утримано із з/п виплата лікарняних ФСС		6524/3	МО 5-1
15.	Нарахована з/п (премія до ювілею)	8021/1	6521/1	МО 5-1
16.	Нарахована з/п (заміщення)			
17.	Нарахована з/п (ведення військового обліку)			
18.	Нарахована з/п (компенсація за невикористану відпуску)			
19.	Нарахована з/п (відрядження)			
20.	Нарахована з/п (ненормований день, шкідливість (код 23))			
21.	Нарахована з/п (трудова угода)			
22.	Нарахована з/п (мобілізація)			
23.	Нарахована з/п (премія водіям)			
24.	Нарахована з/п (матеріальна допомога (оздоровчі))			
25.	Нарахована з/п (надбавка за вислугу)			
26.	Нарахована з/п (за складність та напруженість (код 64s))			

продовження табл.2.4.

1	2	3	4	5
27.	Нарахована з/п (надбавка за інтенсивність)	8021/1	6521/1	МО 5-1
28.	Нарахована з/п (премія)	8021/1	6521/1	МО 5-1
29.	Нарахована з/п (відпустка)			
30.	Нарахована з/п (індексація)			
31.	Нарахована з/п (лікарняні підприємства)			
32.	Нарахована з/п (за відпрацьовані дні)			
33.	Нараховано ЄСВ на з/п (22%)	8022/1	6323/1	МО 5-1
34.	Нараховано ЄСВ на відпустку (22%)			
35.	Нараховано ЄСВ на лікарняні (підприємство)			
36.	Нараховано ЄСВ на лікарняні (ФСС)			
37.	Нараховано ЄСВ (мобілізація)			
38.	Нарахування ЄСВ на лікарняні підприємство (інвалідність) 8,41%	8022/1	6323/2	МО 5-1
39.	Нарахування ЄСВ на лікарняні ФСС (інвалідність) 8,41%			
40.	Нарахування ЄСВ відпустки (інвалідність) 8,41%			
41.	Нарахування ЄСВ із з/п (інвалідність) 8,41%			
42.	Щоквартальне закриття витратних рахунків на фінансовий результат	5521/1	8021/1 8022/1	МО 17
43.	Закриття фінансового результату за рік на накопичений фінансовий результат	5522/2	5521/1	МО 17

На основі декадної заявки, яку подають щомісячно 1,10 та 21 числа приходить фінансування. Показник матеріального забезпечення на випадок безробіття, а також на соціальні послуги та на заходи сприяння зайнятості, профілактику настання СВ (страхових випадків), допомоги по частковому безробіттю включає в себе втрати на:

- допомогу по безробіттю;
- допомогу на поховання;
- одноразову виплату допомоги по безробіттю для організації (безробітним підприємницької діяльності);
- професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації;
- видачу воучерів для підвищення конкурентоспроможності деяких категорій громадян (воучерів на навчання);

Воучер – це документ, що дає змогу безоплатно пройти навчання, згідно

із затвердженим переліком професій та спеціальностей. Вартість воучера встановлюється в рамках вартості навчання і не може перевищувати десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Оплачує воучер Фонд загальнообов'язкового державного соц. страхування на випадок безробіття.

- організацію громадських робіт;
- працевлаштування безробітних за допомогою надання дотацій роботодавцям;
- компенсацію ЄВ роботодавцям;
- інформаційні та консультаційні послуги, які пов'язані з працевлаштуванням та забезпеченням;
- профорієнтацію та її забезпечення;
- профілактику настання страхових випадків, допомогу по частковому безробіттю;
- здійснення заходів відповідно до ст.24 ЗУ «Про зайнятість населення»;
- компенсацію роботодавцю частини фактичних витрат, які пов'язані із сплатою ЄВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Показник інформаційно-аналітичних систем Державної служби зайнятості включає в себе витрати на:

- придбання витратних та інших матеріалів;
- оплату послуг;
- підвищення кваліфікації працівників ДСЗ;
- придбання обладнання та предметів довгострокового користування;
- капітальний ремонт інших об'єктів;
- придбання активів (нематеріальних).

Показник утримання та забезпечення ДСЗУ, Інституту підготовки кадрів ДСЗУ, управління Фондом включає в себе витрати на:

- утримання ДСЗУ (оплата праці, оплата комунальних послуг, підвищення кваліфікації працівників, тощо);
- утримання Інституту підготовки кадрів ДСЗУ;

- забезпечення діяльності (поточної) правління Фонду;
- забезпечення міжнародного співробітництва;
- створення відповідних умов прийому та надання соціальних послуг.

Отже, видатки є невід'ємною частиною фінансово-господарської діяльності суб'єкта державного сектора. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку СДСЕ інформації про витрати 135 «Витрати».

Видатки Фонду спрямовуються на матеріальне забезпечення на випадок безробіття, заходи сприяння зайнятості та соціальні послуги, профілактику настання страхових внесків, допомогу по частковому безробіттю, на інформаційно-аналітичні системи ДСЗ, а також на утримання та забезпечення діяльності ДСЗ, Інституту підготовки кадрів ДСЗ та управління Фондом.

2.3. Фінансові результати та особливості формування звітності

Фінансовим результатом є кінцевий результат діяльності будь-якого суб'єкта бухгалтерського обліку.

Визначення фінансових результатів звітного періоду являється однією із заключних стадій обліку, яка здійснюється відповідно принципу нарахування доходів і витрат, за якими задля визначення фінансового результату звітного періоду варто зіставити доход періоду з витратами, які здійснювались для отримання цих доходів. Доходи і витрати мають відображатися в обліку та звітності в мить їх виникнення незалежно від часу їх надходження та сплати грошей.

Згідно із НП(с)БОДС 101, яке має назву «Подання фінансової звітності», фінансовий результат варто визначати принаймні один раз на квартал і за звітний рік[18].

В бухгалтерському обліку ДСЕ для обліку й узагальнення інформації про фінансовий результат виділено рахунок 55, який має назву «Фінансовий результат», що має такі субрахунки як:

- ✓ 552, який має назву «Фінансовий результат державних цільових

фондів»;

- ✓ 5521, який має назву «Фінансовий результат виконання бюджету (кошторису) звітного періоду»;
- ✓ 5522, який має назву «Накопичені фінансові результати виконання бюджету (кошторису).

Бухгалтерські проведення закриття рахунків на фінансовий результат зображено в табл. 2.5

Таблиця 2.5

Бухгалтерські проведення

(закриття рахунків на фінансовий результат)

№	*Господарська операція*	*Д-т*	*К-т*	*МО*
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1.	Щоквартальне закриття доходних рахунків на фінансовий результат	7021/4	5521/1	МО 17
2.	Закриття фінансового результату за рік на накопичений фінансовий результат	5521/1	5522/2	МО 17
3.	Щоквартальне закриття фінансових рахунків на фінансовий результат	5521/1	8021/1 8022/1	МО 17
4.	Закриття фінансового результату за рік на накопичений фінансовий результат	5522/2	5521/1	МО 17

Завершальним кроком в обліку виконання кошторисів є відображення результатів у фінансовій звітності установи.

Квартальна, річна звітність по Хмельницькому ОЦЗ складається відповідно до вимог НП(с)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» (з урахуванням змін, внесених наказом МФУ від 28.02.2017 № 307 «Про затвердження Порядку заповнення форм звітності (фінансової) в державному секторі та Змін до НП(с)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» [18] (у редакції наказу Міністерства фінансів України 29.11.2017 № 976), з урахуванням вимог наказу Міністерства фінансів України від 29.11.2017 № 977, які мають назву «Про затвердження типової форми № 5–дс «Примітки до річної фінансової звітності»[26], враховуючи «Методичні рекомендації із перевірки порівнянності показників фінансової звітності СДС», які затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2017 № 1170 та пункту 3 розділу 2

«Порядку складання звітності (бюджетної) розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності Фондами загальнообов'язкового державного соц. і пенсійного страхування», який затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2017 № 44 «Про внесення змін до наказу МФУ від 24 січня 2012 року №44», який зареєстрований в Міністерстві юстиції України 02.03.2017 за № 297/30165 і подається в установлені органами Державної казначейської служби України (згідно з графіком) та Міністерством фінансів України (постанова від 28.02.2000 № 419, яка має назву «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності») терміни за визначеними формами звітності відповідно до встановлених вимог.

Подача звітів до інших компетентних органів здійснюється в порядку, за формами та у строки, визначені чинним законодавством.

Фінансова звітність Хмельницького обласного центру зайнятості – «це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів за звітний період. Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Баланс складається на кінець останнього дня звітного періоду»[27].

Фінансова звітність складається у гривнях. Форми фінансової звітності заповнюються відповідно до всіх передбачених показниками граф і рядків. У рядках, де не зазначені показники, ставиться прочерк.

Бюджетна звітність містить інформацію про виконання бюджету (кошторису) Фонду. Бюджетна звітність складається у гривнях з копійками та заповнюється відповідно до всіх передбачених показниками граф, рядків. Якщо у графах та рядках відсутні дані, то проставляються прочерки.

Для складання квартальної фінансової звітності звітним періодом являється період, який починається 01.01 і закінчується в останній день звітного кварталу. На кінець останнього дня звітного періоду складається Баланс (ф. № 1–дс). Квартальна (проміжна) звітність, що охоплює певний період, складається наростаючим підсумком з самого початку звітного року (пункт 7 розділ 3 НП(с)БОДС 101).

Звітним періодом для річної фінансової та бюджетної звітності є календарний рік.

Згорнута інформація про доходи і витрати відображається як фінансовий результат за окремим рядком у Балансі (ф. № 1–дс). Доходи і витрати на звітну дату списуються на фінансовий результат звітного періоду щоквартально[28].

Фінансова звітність за квартал складається з таких форм як форм:

- ✓ Баланс (ф. № 1–дс);
- ✓ Звіт про фінансові результати (ф. № 2–дс).

Річна фінансова звітність, в свою чергу, складається із таких форм:

✓ Балансу. Згідно із п.4, розд.І, НП(с)БОДС 101, «баланс – це звіт про фінансовий стан, який відображає активи, зобов'язання і власний капітал суб'єкта держсектору на початок року і на кінець звітного періоду на підставі звірених даних бухгалтерського обліку»[12].

✓ Звіту про фінансові результати, який: «надає інформацію про доходи і витрати розпорядників бюджетних коштів (з поділом на обмінні та необмінні операції), а також про фінансовий результат діяльності (визначається у вигляді профіциту або дефіциту виконання бюджету як різниця між доходами і витратами звітного періоду)»[12].

✓ Звіту про власний капітал, який: «відображає зміни у складі власного капіталу суб'єкта держсектору протягом звітного періоду»[12].

✓ Звіту про рух грошових коштів, який: «відображає надходження і витрати грошових коштів унаслідок діяльності суб'єкта держсектору в звітному періоді»[12].

✓ Приміток до річної звітності (фінансової), які: «містять додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості та достовірності та складаються із 12 розділів»[12].

Оскільки у складі фінансової звітності не передбачена Пояснювальна записка, то витлумачення всіх показників (до прикладу: зміна фінансового результату у взаємозв'язку зі списанням залишкової вартості активів (необоротних); списанням простроченої заборгованості; характеристика рядків

Балансу (Форма № 1–дс) та показників, які відображені у Звіті про фінансові результати діяльності (Форма № 2–дс), тощо) відображаються у вигляді Розшифровки до форм фінансової звітності.

Також, окремо подається Пояснювальна записка.

Для здійснення систематичного контролю за ефективним та раціональним використанням коштів Фонду відповідно до затверджених кошторисних призначень при відображенні в бухгалтерському обліку та внутрішнього користування в роботі запроваджуються додаткові форми звітності у вигляді таблиць, які складаються у гривнях з копійками.

Для уніфікації видатків, здійснення внутрішнього фінансового контролю, забезпечення єдності аналітичного обліку, унеможливлення розбіжностей при складанні звітності кошторис формується за напрямками видатків в межах статей бюджету Фонду, з урахуванням понять та термінів, визначених Інструкцією щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затверджену наказом Міністерства фінансів України, визначених правлінням Фонду, нормативно-правовими актами.

Кошторис затверджується на рік без розподілу за періодами.

Кошторис обласного центру зайнятості містить видатки, що забезпечують виконання завдань та функцій, покладених на обласний центр зайнятості.

Розпорядники коштів фонду мають право брати зобов’язання та здійснювати платежі тільки в межах відповідних видатків, затверджених кошторисами.

Форма № 2 ФССБ – звіт про виконання кошторису видатків за бюджетом Фонду загальнообов’язкового державного соц. страхування України на випадок безробіття.

Начальник Відділу бухгалтерського обліку - головний бухгалтер забезпечує дотримання єдиних методологічних засад ведення бухгалтерського обліку та подання в установлені строки фінансової та бюджетної звітності до Головного управління Державної казначейської служби України (у Хмельницькій області), Державної служби зайнятості (Центрального апарату),

інших органів управління відповідно до чинного законодавства.

Отже, визначення фінансових результатів звітного періоду являється однією із заключних стадій обліку, яка здійснюється відповідно принципу нарахування доходів і витрат, за якими задля визначення фінансового результату звітного періоду варто зіставити доход періоду з витратами, які здійснювались для отримання цих доходів.

Завершальним кроком в обліку виконання кошторисів є відображення результатів у фінансовій звітності установи.

Висновок до розділу ІІ

Доходи та видатки є невід'ємною частиною фінансово-господарської діяльності суб'єкта державного сектора. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку СДСЕ інформації про доходи визначає НП(с)БОДС 124 «Доходи», а про витрати - 135 «Витрати».

Дохідною частиною бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття є залишок коштів на початок проєктного року (складовою залишку коштів є резерв коштів), страхові внески та інші надходження.

Видатки Фонду спрямовуються на матеріальне забезпечення на випадок безробіття, заходи сприяння зайнятості та соціальні послуги, профілактику настання страхових внесків, допомогу по частковому безробіттю, на інформаційно-аналітичні системи ДСЗ, а також на утримання та забезпечення діяльності ДСЗ, Інституту підготовки кадрів ДСЗ та управління Фондом.

Фінансовим результатом є кінцевий результат діяльності будь-якого суб'єкта бухгалтерського обліку. В бухгалтерському обліку ДСЕ для обліку й узагальнення інформації про фінансовий результат виділено рахунок 55, який має назву «Фінансовий результат».

РОЗДІЛ ІІІ
АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДІВ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

3.1. Особливості аналізу фінансово-господарської діяльності Хмельницького обласного центру зайнятості

Організація аналізу доходів та видатків є процесом упорядкування дослідження доходів і видатків установи, а також визначення правил проведення даного дослідження та їх удосконалення задля підвищення ефективності використання ресурсів у просторі та часі.

На думку таких вчених як В.В. Сопко та В.П. Завгородній «організаційно аналітичний процес як технологічна сукупність складається з трьох етапів: *підготовчого* (підготовка інформації до аналітичної обробки); аналітичної обробки (аналітична обробка даних за допомогою методичних і технічних прийомів) та завершального (оцінка результату діяльності, підготовка висновків та пропозицій)» [29].

Результати діяльності Фондів загальнообов'язкового державного соц. страхування за видами страхування, присутністю матеріальних та трудових ресурсів, а також ефективністю їх використання, виявлення невикористаних резервів, фінансове положення Фондів – це все характеризує система аналітичних показників.

Фонди соціального страхування можливо охарактеризувати за сприянням системи показників аналітичного забезпечення управління як:

- ✓ багатосторонню сферу страхової діяльності, яку власне охоплюють Фонди соціального страхування;
- ✓ динаміку надходжень та витрат, їх обсяги та структуру по кожному виду страхування;
- ✓ джерела формування доходів та напрямки видатків, які є складовими бюджету кожного Фонду;

✓ показники (дані) за видами соціального страхування, які можна поділити на:

✓ показники бюджетів Фондів (виконання плану доходів/витрат, динаміки доходів/витрат;, структура доходів/витрат, обсяг фінансування Державного бюджету України (ДБУ) пенсійних програм, тобто дефіцит (-) або профіцит (+) бюджетів Фонду);

✓ показники страхової діяльності Фондів (чисельність осіб, які застраховані та які одержали страхові виплати, а показники страхових внесків, страхових відшкодуваннь, страховий тариф, кількість страхових випадків, розмір (середній) страхових внесків);

✓ аналітичні показники (коефіцієнти: співвідношення середньої пенсії до середньої з/п, еластичності страхових виплат до страхових внесків, випередження страхових виплат до заробітної плати, індекси середніх величин, таких як заробітна плата, пенсія) [38].

Зробити аналіз структури доходів та видатків можна за даними Звітів про виконання бюджетів (кошторису) Фондів соціального страхування. Бюджети Фондів характеризують процес руху фінансових ресурсів та демонструють взаємозв'язок окремих елементів даного процесу.

Тож пропоную, як приклад, розглянути Фонд загальнообов'язкового державного соц. страхування України на випадок безробіття.

Процес підготовки проєкту бюджету Фонду регулюється наказами, дорученнями та листами Державної служби зайнятості (Центрального апарату). Проект бюджету Фонду формується з урахуванням пропозицій структурних підрозділів Державної служби зайнятості (Центрального апарату), в тому числі і за результатами опрацювання відповідних пропозицій регіональних центрів зайнятості. Склад та наповнення макетів таблиць, за якими здійснюється підготовка проєкту бюджету Фонду, в тому числі регіональними центрами зайнятості, може змінюватися в залежності від поточних вимог та змін у законодавстві.

Після затвердження Кабінетом Міністрів України бюджету Фонду на

бюджетний період обласні центри зайнятості формують бюджетні програми регіональних центрів зайнятості, в яких видатки за статтями (напрямами) витрат мають відповідати затвердженому кошторису видатків на рік. Погоджені директором центру зайнятості або особою, яка його заміщує, бюджетні програми регіональних центрів зайнятості протягом місяця після набуття чинності затвердженого Кабінетом Міністрів України бюджету Фонду затверджуються керівництвом Державної служби зайнятості (Центрального апарату).

Згідно з Постановою Правління Фонду №42 «бюджет Фонду – це план формування та використання фінансових ресурсів за рахунок акумулювання частки єдиного внеску (ЄВ) на загальнообов'язкове державне соц. страхування та інших надходжень, одержання яких не суперечить нормам законодавства, та їх використання для забезпечення виконання поставлених завдань та функцій, передбачених Законами України, які мають назви «Про загальнообов'язкове державне соц. страхування на випадок безробіття», а також «Про зайнятість населення» та іншими нормативними актами» [30].

Учасниками бюджетного процесу є державні установи Державної служби зайнятості, діяльність яких координується та спрямовується центральним органом виконавчої влади.

Бюджетна програма – це документ, що поєднує сукупність заходів, які спрямовані на досягнення єдиної мети, завдань та результату, реалізацію яких здійснює обласний центр зайнятості відповідно до покладених на нього функції, а також містить розрахунки необхідних для цього ресурсів.

Формування бюджету Фонду та бюджетних обласного центру зайнятості здійснюється за програмно цільовим методом, що забезпечує встановлення безпосереднього зв'язку між передбаченням коштів Фонду та результатами їх використання, виходячи із ситуації на локальних ринках праці.

Бюджет Фонду розраховується на бюджетний період.

Бюджетний період складає один календарний рік (без розподілу за періодами), який починається 1 січня і закінчується 31 грудня.

Поточний рік – бюджетний період, у якому здійснюється формування проєкту бюджету Фонду. Використовуються затверджені, очікувані та фактичні показники. Проєктний рік – бюджетний період, на який формується проект бюджету Фонду. Використовуються прогнозні показники.

Обсяги витрат, визначені кошторисом видатків зі змінами, вважаються як дані, що є актуальними для бюджетної програми регіональних центрів зайнятості, у тому числі при підготовці Звіту про її виконання.

У разі, якщо до 1 квітня бюджетного року не затверджено бюджет Фонду, бюджетні програми РегЦЗ не формуються. Державна служба зайнятості (Центральний апарат) інформує регіональні центри зайнятості про окремі показники діяльності щодо надання соціальних послуг та матеріального забезпечення, які враховані при формуванні кошторису видатків на рік.

Підготовка та подання Звіту про виконання бюджетних програм РегЦЗ здійснюється з урахуванням річної фінансової та статистичної звітності для проведення аналізу виконання бюджету Фонду та підготовки звіту про результати діяльності Фонду і про виконання бюджету Фонду.

Аналіз звіту по фінансових результати станом на 01.01.2021-2022 рр. по доходах зображено на рис.3.1.

Рис. 3.1. Аналіз звіту по фінансових результати станом на 01.01.2021-2022 рр. (доходи)

Таким чином, станом на 01.01.2021 року доходи склали 593 549 730 грн або 52% порівняно з 01.01.2022 роком, за який доходи склали 550 577 660 грн, що становить 48%, а отже на 42 972 070 грн або 4% менше ніж у 2021 році станом на 01 січня.

Відповідно видатки Фонду поділяються на *касові* та *фактичні*.

Аналіз касових та фактичних видатків за показником *Матеріальне забезпечення на випадок безробіття, заходи сприяння зайнятості та соціальні послуги, допомога по частковому безробіттю, профілактика настання страхових випадків* І півріччя 2020-2022 рр. зображений на рис. 3.2.

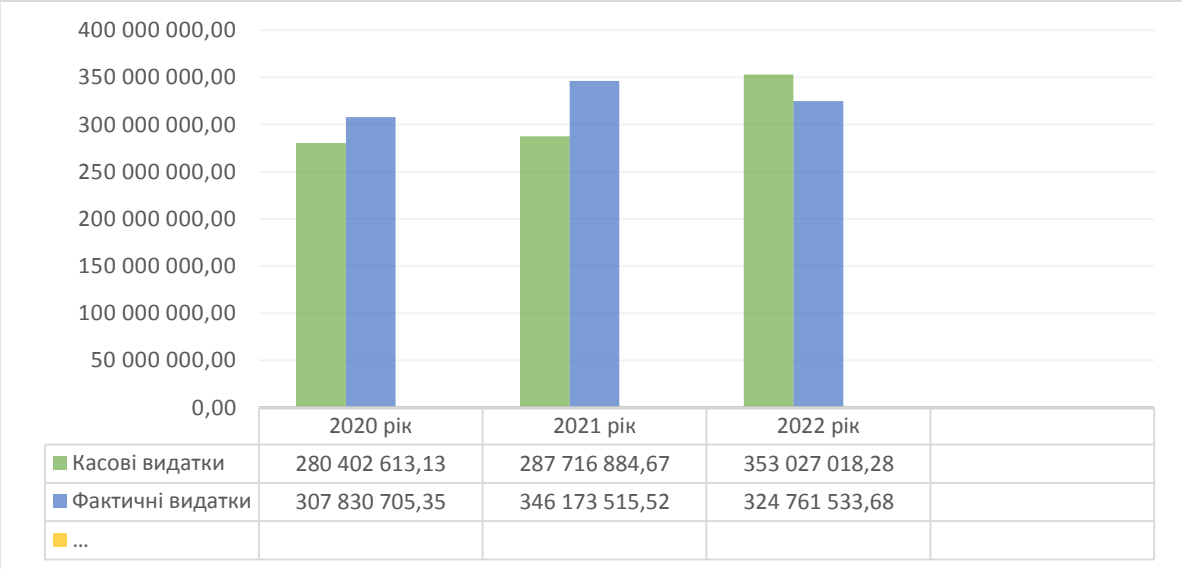

	2020 рік	2021 рік	2022 рік	
Касові видатки	280 402 613,13	287 716 884,67	353 027 018,28	
Фактичні видатки	307 830 705,35	346 173 515,52	324 761 533,68	
…				

Рис.3.2. Аналіз касових та фактичних видатків за І півріччя 2020-2022рр.

Отже, можемо спостерігати, що у 2020 році касові видатки становлять 280 402 613,13 грн, а це на 7 314 271,54 грн менше аніж у 2021 році і на 72 624 405,15 грн менше аніж у 2022 році.

У свою чергу фактичні видатки у 2020 році становлять 307 830 705,35 грн, а це відповідно на 38 342 810,17 грн більше аніж у 2021 році і на 17 030 828,33 грн, менше аніж у 2022 році, але бачимо, що у порівнянні з 2021 роком у 2022 році фактичні видатки зменшились на 21 411 981, 84 грн.

Також можемо спостерігати, що у 2020 році фактичні видатки перевищили касові видатки на 27 428 092, 22 грн, у 2021 році перевищили на 58 456 630,85 грн, а в 2022 році фактичні видатки не перевищують касові.

Аналіз касових та фактичних видатків за показником Інформаційно-аналітичні системи ДСЗ І півріччя 2020-2022 рр. зображений на рис..3.3.

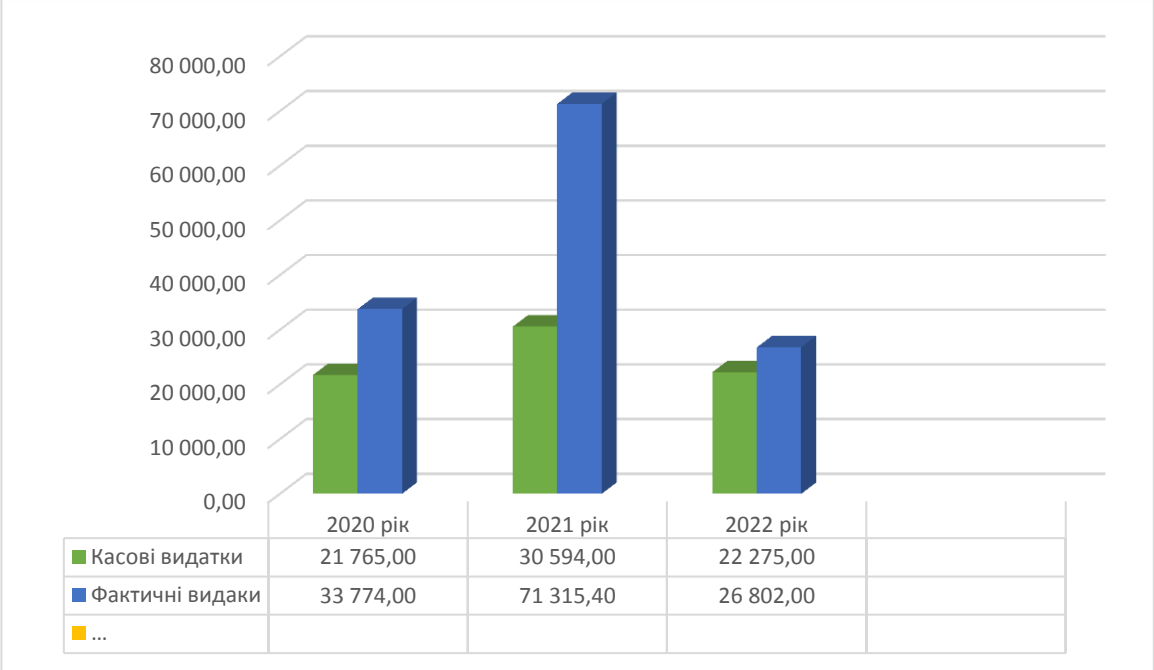

Рис.3.3. Аналіз касових та фактичних видатків за показником Інформаційно-аналітичні системи ДСЗ І півріччя 2020-2022 рр.

Отже, можемо спостерігати, що у 2020 році касові видатки становлять 21 765,00 грн, а це на 8 829 грн менше аніж у 2021 році та на 510 грн – аніж у 2022 році, але касові видатки у 2022 році становлять 22 275,00 грн, а це на 8 319 грн менше аніж у 2021 році.

У свою чергу фактичні видатки у 2020 році становлять 33 774 грн, а це на 37 541 грн менше, аніж у 2021 році та на 6 972 грн більше аніж у 2022 році. У 2022 році фактичні видатки становлять 26 802,00 грн, а це на 44 513,4 менше аніж у 2021 році.

Також можемо спостерігати, що у 2020 році фактичні видатки перевищили касові на 12 006 грн, у 2021 році перевищили на 40 721,4 грн, а у 2022 році – на 4 527 грн.

Аналіз касових та фактичних видатків за показником Утримання та забезпечення діяльності ДСЗ, Інституту підготовки кадрів ДСЗ , управління Фондом за І півріччя 2020-2022 рр. зображений на рис. 3.4.

Рис.3.4. Аналіз касових та фактичних видатків за показником утримання та забезпечення діяльності ДСЗ, Інституту підготовки кадрів ДСЗ , управління Фондом за I півріччя 2020-2022 рр.

Отже, можемо спостерігати, що у 2022 році касові видатки становлять 46 510 308,01 грн, а це на 5 362 366,88 грн більше, аніж у 2021 році і на 2 346 542,88 грн – аніж у 2020 році.

У свою чергу фактичні видатки у 2022 році становлять 50 812 654,11 грн, а це на 1 091 878,83 грн менше аніж у 2021 році та на 2 123 472,18 грн більше, аніж у 2020 році.

Також можемо спостерігати, що у 2020 році фактичні видатки перевищили касові видатки на 4 525 416,8 грн, у 2021 році – на 10 756 591,81 грн, а у 2022 році – на 4 302 346,1 грн.

Загальний аналіз касових та фактичних видатків за I півріччя 2020-2022 рр. зображений на рис. 3.5.

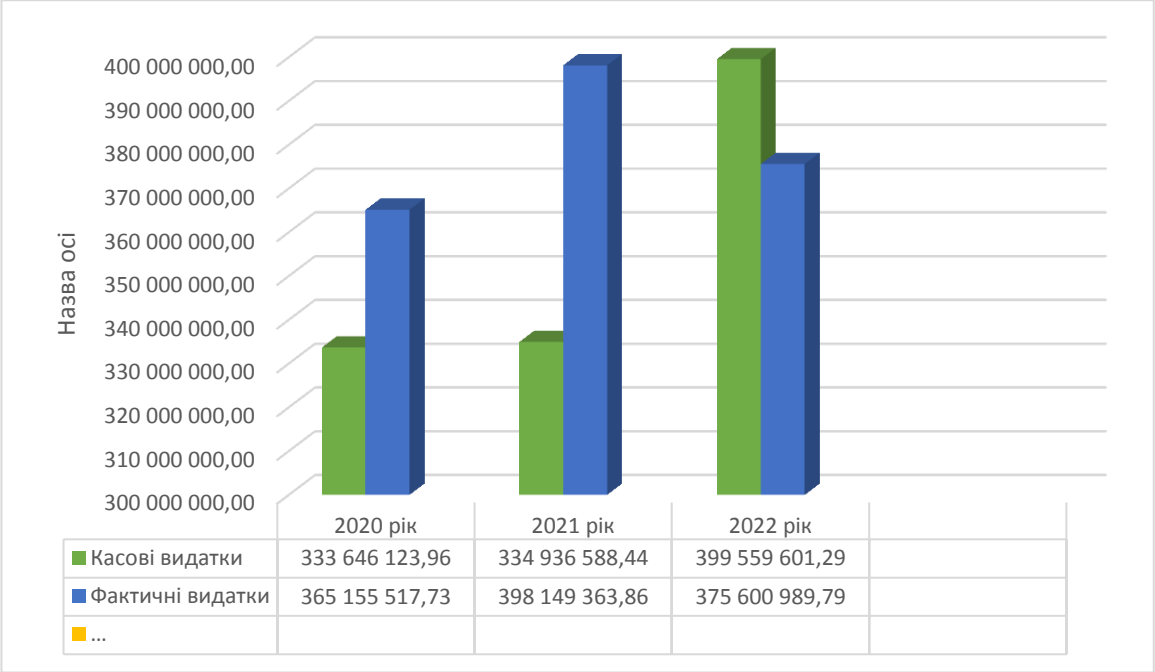

Рис.3.5. Загальний аналіз касових та фактичних видатків за І півріччя 2020-2022 рр.

Отже, можемо спостерігати, що у 2022 році касові видатки становлять 399 559 601,29 грн, а це на 64 623 012,8 грн більше аніж у 2021 році і на 65 913 477,3 грн - аніж у 2020 році.

У свою чергу фактичні видатки у 2022 році становлять 375 600 989,79 грн, а це на 22 545 374,1 грн менше аніж у 2021 році і на 10 445 472,1 грн більше аніж у 2020 році.

Також можемо спостерігати, що у 2020 році фактичні видатки перевищили касові видатки на 31 509 393,8 грн, у 2021 році – на 63 212 775,4 грн, а у 2022 році касові видатки становлять 375 600 989,79 грн.

Отже, організація аналізу доходів та видатків є процесом упорядкування дослідження доходів і видатків установи, а також визначення правил проведення даного дослідження та їх удосконалення задля підвищення ефективності використання ресурсів у просторі та часі.

Зробити аналіз структури доходів та видатків можна за даними Звітів про виконання бюджетів (кошторису) Фондів соціального страхування. Бюджети Фондів характеризують процес руху фінансових ресурсів та демонструють взаємозв’язок окремих елементів даного процесу.

3.2. Зовнішній та внутрішній контроль як засоби оптимізації фінансово-господарської діяльності

Відповідно до ст. 26 БКУ: «внутрішній контроль – це комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності»[31].

Одним із пріоритетних напрямів роботи обласної служби зайнятості є раціональне, ефективне та цільове використання фінансових ресурсів Фонду загальнообов'язкового державного соц. страхування України на випадок безробіття. Організація системного внутрішнього контролю, аналіз його результатів є складовою зазначеного пріоритету діяльності.

При плануванні заходів внутрішнього контролю особливу увагу слід звернути на стан погашення заборгованості до Фонду, що виникла по сплаті страхових внесків та стан погашення дебіторської заборгованості по матеріальному забезпеченню на випадок безробіття (по кожному боржнику).

Постійним об'єктом внутрішнього контролю залишається якість надання соціальних послуг шукачам роботи та роботодавцям[36].

Заходи контролю здійснюються на всіх рівнях діяльності щодо усіх функцій і завдань на постійній основі.

Функції з організації та здійснення контролю зображенні в тал. 3.1

Таблиця 3.1.

Функції з організації та здійснення внутрішнього контролю

Функції
Загальні:
1. Затвердження сукупності внутрішніх документів з організації та функціонування системи внутрішнього контролю 2. Організація, визначення відповідальних за проведення внутрішнього контролю за сферами управління/виконання. 3. Визначення операцій, по яких є ознаки ризиків. Розробка механізмів контролю. 4. Систематичний перегляд роботи кожного працівника (нагляд), моніторинг стану виконання контрольних доручень. 5.Моніторинг здійснення внутрішнього контролю, надання за потребою інформації в ОЦЗ

Продовження табл.3.1

Внутрішній контроль в сфері основної діяльності:
Мають бути охоплені такі дані, процедури, напрямки як: - періоди зайнятості та страховий стаж за даними ДРЗДСС та даними ПК; - прийняття рішень щодо реєстрації, перереєстрації безробітних; - прийняття рішень щодо призначення та виплати матеріального забезпечення по безробіттю; - достовірність поданих безробітним/роботодавцем даних/документів, що впливають на призначення та виплату матеріального забезпечення по безробіттю; - визначення розрахункового періоду для обчислення середньої з/п (доходу та грошового забезпечення) для розрахунку допомоги по безробіттю; - надання послуг, визначених законодавством про зайнятість та законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття (за категоріями безробітних та видами послуг); - дотримання законодавства при компенсації роботодавцям витрат у розмірі єдиного внеску(ЄВ) на загальнообов'язкове державне соц. страхування; - стан організації та проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру, правильність проведення розрахунків по таких роботах; - використання коштів для організації професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітних; - організація послуг з професійної орієнтації осіб; - наявність дебіторської та кредиторської заборгованості, причини їх виникнення; - інші
Розслідування страхових випадків (складова системи внутрішнього контролю)
Внутрішній контроль в сфері господарської діяльності:
Мають бути охоплені такі господарські процедури як: - належне зберігання конструктивних елементів будівель, приміщень, споруд, майна, товаро - матеріальних цінностей та підтримання їх експлуатаційних якостей; - економне та раціональне використання комунальних послуг, витратних матеріалів, дотримання норм витрачання паливно - мастильних матеріалів; - своєчасність зняття показників тепло, газо, водопостачання та електроенергії, своєчасність подання сканованих рахунків на проплату в ОЦЗ; - технічний стан автомобіля, випуск його на лінію, проведення передрейсового медичного огляду; - підготовка проектів господарських договорів, згідно делегованих повноважень, документообіг по укладених договорах, відповідність сум договорів кошторисним призначенням. - виконання укладених договорів, в тому числі відповідність умовам договорів, документів, які підтверджують факт виконання господарської операції (актів надання послуг, накладних, рахунків, рахунків-фактур)

Основними складовими організації внутрішнього контролю є:

❖ Затвердження керівником сукупності внутрішніх документів з внутрішнього контролю;

❖ Виконання керівництвом, керівниками структурних підрозділів та працівниками завдань та функцій, включаючи функції щоденного контролю;

❖ Оцінка функціонування системи внутрішнього контролю підрозділом внутрішнього аудиту.

Розподіл повноважень та відповідальності:

- Керівник організовує внутрішній контроль та відповідає за створення та функціонування належної системи ВК;
- Заступники керівника та керівники структурних підрозділів в межах повноважень організовують ВК, відповідають за стан ВК в підпорядкованих підрозділах і у сфері їх управління (реалізації повноважень, функцій);
- Працівники виконують завдання, дотримуючись встановлених правил, регламентів, процедур та відповідають за їх виконання.

Тобто, внутрішній контроль - це не проведення відокремлених разових процедур з перевірки того чи іншого напрямку. Це встановлений, затверджений порядок, сукупність документів, інструкцій, заходів контролю.

Заходи контролю – це сукупність запроваджених в установі ДСЕ управлінських дій, які здійснюються керівництвом усіх ступенів (рівнів) та працівниками задля впливу на ризики з метою досягнення мети та стратегічних цілей [32].

Заходи контролю здійснюються на всіх рівнях діяльності щодо усіх функцій і поставлених завдань та включають в себе відповідні правила і процедури.

Типовими заходами контролю є:

- авторизація та підтвердження (простіше підписання, візування, затвердження);
- розподіл обов’язків та повноважень (щодо прийняття рішень, щодо здійснення операції та контролю за нею);
- ротація персоналу;
- закріплення відповідальності за збереження і використання ресурсів (договори про матеріальну відповідальність, довіреності);

- режим доступу до інформаційних ресурсів;
- контроль за точністю (достовірністю) проведених операцій;
- перевірка процесів та операцій до, а також після їх проведення;
- звірка даних(облікових) з фактичними (інвентаризація, звірки);
- оцінка загальних результатів діяльності, окремих функцій та завдань за допоиогою оцінювання їх ходу та результатів (звіти про діяльність, виконання бюджетної програми) систематичний перегляд роботи кожного працівника (нагляд);
- інші правила і процедури [34].

Ще одним елементом внутрішнього контроль є моніторинг, а саме діяльність, направлена на оцінку якості функціонування та відстеження результатів впровадження заходів контролю шляхом проведення постійного моніторингу та періодичних оцінок для збору та аналізу інформації.

Постійний моніторинг здійснюється у процесі щоденної, поточної діяльності та завбачає управлінські, наглядові , а також інші дії керівників усіх рівнів та працівників при виконання ними своїх обов’язків з метою визначення та коригування відхилень.

Наприклад: щоденний та щотижневий моніторинг стану виконання контрольних доручень, прийняття рішень щодо реєстрації безробітних та призначення допомоги по безробіттю тощо.

Періодичні оцінки передбачають проведення оцінки виконання окремих функцій та поставлених завдань на періодичній основі та здійснюються працівниками, які не несуть відповідальності за їх реалізацію, та підрозділом внутрішнього аудиту для більш об’єктивного аналізу результативності системи внутрішнього контролю.

Наприклад: щомісячне та щоквартальне підбиття підсумків, аудиторське дослідження.

Зрозуміло, що система внутрішнього контролю в центрі зайнятості має охоплювати всі сфери діяльності на постійній основі.

Рекомендую для фіксування контрольних процедур, заходів вести

журнали довільної форми (виключно для потреб ЦЗ!), в яких фіксувати за який період за якими параметрами здійснено контрольні заходи, ким, наслідки. При цьому в ланцюжку періодів, що підлягали контролю, не має бути проміжків. Насамперед охопити контролем операції, по яких є ознаки ризиків.

Наприклад, турбує такий параметр як страховий стаж військовослужбовців, його підтвердження, правильність реєстрації цієї категорії осіб.

Ще до ряду питань, які підлягають першочерговому контролю, можна віднести: перереєстрацію, повторну реєстрацію безробітних; виявлення доходу під час перебування на обліку. Тут має бути контроль на момент реєстрації, потягом періоду реєстрації та після її припинення у разі підливки відповідної інформації в порядку обміну.

До розряду ризикових слід віднести операції, які зустрічаються у практичній діяльності нечасто. Наприклад, призначення ДБ особам, які мали зайнятість, але не сплачували ЄСВ взагалі. Такі особи не мають права на ДБ , але є випадки призначення.

Легко контролюється виконання норми 613 порядку щодо строку скорочення, однак є випадки порушення схеми + 15 днів за наступною санкцією.

Складовою системи ВК є розслідування страхових випадків.

Відповідно до ЗУ «Про загальнообов’язкове державне соц. страхування на випадок безробіття, в якому зазначено, що «центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, має право безперешкодно здійснювати в адміністративних приміщеннях робочих органів виконавчої дирекції Фонду перевірки з питань призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення, передбачених загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням, з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб,

ознайомлюватися під час перевірок з інформацією, документами і матеріалами та одержувати від Фонду необхідні для виконання повноважень копії або витяги з документів»[15].

Проведення внутрішнього аудиту в Хмельницькому обласному центрі зайнятості має свої особливості.

Відділ внутрішнього аудиту є самостійним, функціонально та організаційно незалежним структурним підрозділом Хмельницького обласного центру зайнятості.

Повноваження Відділу визначені Порядком № 1001, прийнятими задля його реалізації нормативно-правовими актами Міністерства фінансів України (МФУ) та внутрішніми документами з питань внутрішнього аудиту.

До завдань відділу відноситься проведення:

- ✓ оцінки ефективності діяльності (функціонування) системи внутрішнього контролю;
- ✓ ступеня реалізації (виконання) та досягнення цілей, які визначені у стратегічних та річних планах;
- ✓ ефективності планування та здійснення бюджетних програм та кошторисів видатків згідно з бюджетом Фонду та результатів їх виконання;
- ✓ якості надання установами Державної служби зайнятості послуг та виконання завдань, визначених актами законодавства;
- ✓ стану використання та збереження активів та управління майном держави;
- ✓ перевірка правильності ведення обліку (бухгалтерського) та достовірності фінансової звітності;
- ✓ ризиків, які мають негативний вплив на виконання функцій та завдань державної служби зайнятості тощо.

Відділ здійснює внутрішні аудити, а також надає пропозиції, рекомендації і консультації та обмінюється знаннями для сприяння: покращанню діяльності Служби, зокрема процесів управління, внутрішнього контролю та управління ризиками, розвитку порядності (доброчесності),

підзвітності та ефективності, підтриманню етичних цінностей.

Задля реалізації покладених завдань внутрішні аудитори мають цілковитий та безперешкодний доступ до всіх активів, інформації, документів та баз даних у Службі, які потрібні для здійснення внутрішнього аудиту. При цьому, аудитори (внутрішні) мають дотримуватися вимог стосовно конфіденційності інформації, що їм надається.

Працівники відділу несуть персональну відповідальність за виконання аудиторських завдань, а також зобов'язані діяти та виконувати поставлені завдання відповідно до Порядку № 1001, а також Стандартів внутрішнього аудиту, Кодексу етики та внутрішніх документів з аудиту.

Начальник Відділу офіційно звітує про результати виконання аудиторських завдань директору ОЦЗ. Звіт має містити знахідки, тобто аудиторські докази та рекомендації за результатами проведення внутрішнього аудиту, а також оцінку системи внутрішнього контролю або її окремих елементів. Терміни і порядок розгляду аудиторського звіту затверджується внутрішніми документами Хмельницького обласного центру зайнятості.

Начальник Відділу має забезпечити належну підготовку та вчасне подання звіту про результати діяльності з аудиту (внутрішнього).

Отже, при плануванні заходів внутрішнього контролю особливу увагу слід звернути на стан погашення заборгованості до Фонду, що виникла по сплаті страхових внесків та стан погашення дебіторської заборгованості по матеріальному забезпеченню на випадок безробіття (по кожному боржнику). Заходи контролю здійснюються на всіх рівнях діяльності щодо усіх функцій і завдань на постійній основі.

Висновок до розділу ІІІ

Організація аналізу доходів та видатків є процесом упорядкування дослідження доходів і видатків установи, а також визначення правил проведення даного дослідження та їх удосконалення задля підвищення ефективності використання ресурсів у просторі та часі.

Результати діяльності Фондів загальнообов’язкового державного соц. страхування за видами страхування, присутністю матеріальних та трудових ресурсів, а також ефективністю їх використання, виявлення невикористаних резервів, фінансове положення Фондів – це все характеризує система аналітичних показників.

При плануванні заходів внутрішнього контролю особливу увагу слід звернути на стан погашення заборгованості до Фонду, що виникла по сплаті страхових внесків та стан погашення дебіторської заборгованості по матеріальному забезпеченню на випадок безробіття (по кожному боржнику).

ВИСНОВОК

Таким чином, якщо дивитись на страхування як на фінансово-економічну категорію, то слід розуміти, що вона виражає всю повноту страхових відносин в суспільстві. Соціальне страхування варто розглядати у єдиній системі, яка забезпечує потреби громадян у відповідних ресурсах задля набуття страхового захисту.

Сучасна державна модель системи соціального захисту передбачає потрібність надання соціально-гарантованого мінімуму виконання потреб і створення належних умов для життя людей, які цього потребують. Це цілком можливо ідучи шляхом постійного покращення медично-соціального забезпечення, підвищення освітнього рівня тощо.

Дохідною частиною бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соцстрахування на випадок безробіття є залишок коштів на початок проєктного року (складовою залишку коштів є резерв коштів), страхові внески та інші надходження.

Видатки Фонду спрямовуються на матеріальне забезпечення на випадок безробіття, заходи сприяння зайнятості та соціальні послуги, профілактику настання страхових внесків, допомогу по частковому безробіттю, на інформаційно-аналітичні системи ДСЗ, а також на утримання та забезпечення діяльності ДСЗ, Інституту підготовки кадрів ДСЗ та управління Фондом.

1. Звертаючи увагу на особливості загальнообов'язкового державного соцстрахування у процесі виконання роботи я визначила сутність і особливості функціонування Фондів загальнообов'язкового соцстрахування України як обєкта дослідження. Це дає змогу вдосконалити статистичне забезпечення в системі керування (управління) Фондами загальнообов'язкового соціального страхування у рамках пріоритетних принципів політики у сфері соціального захисту.

2. Провела дослідження доходів Фонду загальнообов'язкового держаного соцстрахування на випадок безробіття під час якого дізналася:

– що включає в себе дохідна частина Фонду;

– на основі чого Державна служба зайнятості надсилає кошти на фінансування;

– за якими показниками власне відбувається фінансування.

3. Дослідила видатки Фонду загальнообов'язкового державного соцстрахування України на випадок безробіття та дізналася:

– як та ким здійснюється нарахування та виплата матеріального забезпечення безробітним;

– які первинні документи є підставою для нарахування заробітної плати та інших виплат;

– терміни виплати з/п працівникам.

4. Під час написання даної роботи дослідила звітність, зокрема:

– що є вирішальним кроком в обліку виконання кошторису;

– як та відповідно до яких вимог складається квартальна та річна фінансова звітність;

– з яких форм складається квартальна та річна фінансова звітність;

– що таке Звіт про виконання кошторису Фонду загальнообов'язкового державного соцстрахування України на випадок безробіття та що в ньому зазначено.

5. У процесі дослідження провела:

– аналіз доходів та видатків Фонду загальнообов'язкового державного соцстрахування України на випадок безробіття;

– дослідила, що характеризує система аналітичних показників;

– що таке бюджет та бюджетна програма Фонду і за яким методом здійснюється формування бюджету Фонду.

6. Під час проведення дослідження дослідила:

– що таке внутрішній контроль;

– які функції організації та здійснення внутрішнього контролю;

– складові організації внутрішнього контролю;

– що таке заходи контролю та як вони здійснюються;

– на що при плануванні внутрішнього контролю слід звертати особливу увагу;

– хто реалізує державну політику з питань зовнішнього контролю і з якою метою.

На мою думку, оприлюднення даних (статистичних) стосовно діяльності кожного з Фондів соціального страхування, наприклад, витрати на соціальний захист та надходження, на основі методології та класифікацій, які відповідають міжнародним стандартам.

У рамках розробленої чи вдосконаленої системи показників (статистичних) задля проведення аналізу діяльності Фондів соціального страхування (ФСС), було б доцільно:

1. визначити вплив окремих чинників на динаміку середнього розміру пенсій, а також інших показників ринку праці;

2. використовувати метод побудови соціально-економічної нормалі задля оцінки динаміки системи загальнообов'язкового державного соцстрахування України;

Реалізація наведених шляхів реалізації дасть можливість:

- поліпшити доступ користувачів до інформації (статистичної), що призведе до зростання довіри суспільства;
- удосконалити процедури (статистичні) на основі методології та класифікації, відповідно до міжнародних стандартів;
- забезпечити соціальну безпеку в країні: якісний та гідний рівень життя населення, а також посилити соціальну захищеність осіб (застрахованих) та оцінити справедливість та обґрунтованість розподілу коштів (суспільних).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: оф. текст. Київ № 254к/96-ВР від 28.06.1996р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80Text

2. Про загальнообов'язкове державне соц. страхування: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105

3. Лаврик О. Соціальне страхування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економічний аналіз.* 2021. Том 31. № 2. С. 107-113.

4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-5.

5. Соціальне страхування : підруч. / за ред. О. П. Кириленко та В. С. Толуб'яка. Тернопіль : *Екон. думка ТНЕУ*, 2016. 516 с.

6. Степанюк Н.І. Бюджетне фінансування: принципи, форми, методи та шляхи вдосконалення. *Фінанси, облік і аудит*. 2016. Вип. 1 (27). С. 107–118.

7. Про затвердження деяких національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України оф. текст. Київ №1798 від 29.12.2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-12#Text

8. Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Славкова О. П., Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навч. посіб. / За заг. ред. М. Г. Михайлова. К.: *Центр навч. літ.*, 2018. 384 с.

9. Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в ДСЕ та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в ДСЕ 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України оф. текст. Київ №307 від 28.02.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0384-17#Text

10. Коритник Л.П., Клименко О.В. Запаси бюджетних установ: новації облікової теорії та практики. *Фінансовий облік та аудит*. 2016. Вип.1(27). С.219–322.

11. Лондаренко О.О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ. *Економіка. Фінанси. Право.* 2015. № 9. С. 15–19.

12. Про затвердження типової форми № 5-дс «Примітки до річної фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України оф. текст. Київ №977 від 29.11.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1539-17#Text

13. Максімов В.Ф., Пеліпадченко Р.О. Концептуальні засади розвитку системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах. *Економічний простір.* 2017. №16. С. 33–40.

14. Ловінська Л. Г. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі за економічним змістом у контексті запровадження нового плану рахунків. *Фінанси України.* 2016. № 1. С.99–115.

15. Коваленко І.В. Економічна сутність фінансових активів. *Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку регіону.* 2012. С. 184–188.

16. Про затвердження Порядку здійснення заходів сприяння зайнятості, повернення коштів, спрямованих на фінансування таких заходів, у разі порушення гарантій зайнятості для внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України оф. текст. Київ №696 від 08.09.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/696-2015-%D0%BF#Text

17. Каліновський Р. Вплив бюджетного дефіциту на реалізацію стабілізаційної політики держави. *Вісник Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка. Економіка.* 2018. № 1(196). С. 27–33.

18. Китайчук Т.Г. Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі: проблеми перехідного періоду. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2017. №7. С.106−117.

19. Максімов В.Ф., Пеліпадченко Р.О. Концептуальні засади розвитку системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах. *Економічний простір*. 2017. №16. С. 33–40.

20. Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його склад.: Наказ Міністерства

фінансів України оф. текст. Київ №841 від 28.09.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1248-15#Text

21. Національне положення (стандарт) бух. обліку в державному секторі 124 «Доходи»: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629 із змінами та доповненнями, внесеними від 24.01.2017 р. URL: http: //zakon0.rada.gov.ua/ laws/ show/z0089-11

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12#Text

23. Пашковська А.Ю. Організація та методика проведення моніторингу середньої освіти в Україні. *Статистика України.* 2016. № 1. С. 12–17.

24. Свірко С.В., Дикий А.П., Самчик М.Ю. Первинна організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах України : розробка робочого плану. *Вісник ЖДТУ.* 2017. № 1 (79). С.53–65.

25. Цятковська О.В. Особливості обліку доходів і витрат суб'єктами державного сектору відповідно до НП(С)БОДС. *Міжнародний науковий журнал.* Вип. 3-4. 2017. С. 72–79.

26. Зведений операційний план діяльності внутрішнього аудиту на 2020р.: Міністерство юстиції України від 27.12.2019 року. URL: https://minjust.gov.ua/m/zvedeniy-operatsiyniy-plan-diyalnosti-z-vnutrishnogo-auditu-na-2020-rik

27. Лондаренко О.О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 9. С. 15–19.

28. Бедринець М. Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю Україні. *Фінанси України.* 2014. № 2. С. 223–227.

29. Бенько І.Д. Організація обліку, аналізу та контролю розрахунків бюджетних установ. *Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль.* Науковий журнал. Вип. 24. Тернопіль: ТНЕУ. 2011. С.24–34.

30. Іванова О. Ю., Бєлікова Н.В. Формування фінансової самодостатності регіонів в контексті реалізації економічних реформа. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 3(177). С. 219–229.

31. Писарчук О.В., Кудіна О.М. Проблемні аспекти формування облікової політики суб'єкта державного сектору. *Технологічний аудит*. 2015. № 1. С.46–50.

32. Соболєва-Терещенко О.А., Гапотій А.О. Комплексна оцінка виконання кошторису організацій. *Фінансові механізми інноваційного економічного розвитку України в умовах євроінтеграції:* матеріали II наук.-практ. конф., 2018. С. 228–233.

33. Шара Є.Ю., Андрієнко О.М., Жидеєва Л.І. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях : навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2011. 440 с.

34. Коваль О.П. Модернізація системи соціального страхування в Україні: Аналітична доповідь // *О.П. Коваль – НІСД*, Київ -2014р. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/1564

35. Безугла В. О., Загірняк Д.М., Шаповал Л.П. Соціальне страхування. *навч. посіб*. К.: Центр учбової літератури, 2011. 208 с.

36. Кропельницька С.О. Соціальне страхування: *Навчальний посібник* / кропельницька С.О., Солоджук Т.В. - Івано-Франківськ, ПП Курилюк, 2010. - 247 с.

37. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навч. посіб. / Б.І. Сташків. – Чернігів : *ПАТ «ПВК «Десна»*, 2018. - 1092 с.

38. Менеджмент соціального страхування : *навч. посіб*. / Л. Б. Баранник, В.В. Даценко, Л.О. Заволока, Н.М. Ткаченко. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2010. – 204 с.

39. М. Р. Лучко, Н. М. Зорій, Н. М. Хорунжак. Контроль у державному секторі економіки. – *Тернопіль: ТНЕУ*, 2015. – 287 с. ISBN 978-966-654-401-1

40. Бухгалтерський облік і контроль державного сектора в умовах модернізації управління державними фінансами : моногр. : в 2-х т. / за ред. Л. Г. Ловінської. – К. : *ДННУ «Академія фінансового управління»*, 2013. – 585 с

41. Верига Ю. А. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. / Ю.А. Варига, Т. В. Гладких, О. В. Артюх, Н. О. Кулявець, А. І. Мілька. – К. : *Центр учбової літератури*, 2012. – 592 с.

42. Гуцаленко Л. В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, В. А., Дерій, М. М. Коцупатрий. – К : *Центр учбової літератури*, 2009. – 424 с.

43. Павлюк В. В. Контроль і ревізія : навч. посіб./ В. В. Павлюк, В. М. Сердюк, Ш. М. Акаєв. – К. : *Центр навчальної літератури*, 2006. – 325 с.

44. Хомуляк Т. І. Особливості обліку у бюджетних установах в умовах сьогодення / Т. І. Хомуляк // *Вісник ЖДТУ*. – 2014. – № 2(68). – С.75–81.

45. Чемерис О. М. Управлінські аспекти вдосконалення стратегії модернізації бухгалтерського обліку в державному – URL:: http://www.academy.gov.ua.

46. Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 25 жовтня 2019 р. – Кропивницький: *ПП «Ексклюзив-Систем»*, 2019. – 290 с.

47. Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на надання державної підтримки агропромисловому комплексу : Рішення Рахункової палати України від 21 бер. 2017 р. № 7-2. URL : http://www.acrada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16751346

48. Внутрішній контроль процесів матеріального забезпечення в системі управління підприємством : Монографія / Т.В. Фоміна, О.Б. Пугаченко; за ред. Г.М. Давидова. Кіровоград: *Імекс-ЛТД*, 2014. 200 с.

49. Утенкова К. О. Дестабілізуючі чинники зовнішнього і внутрішнього середовища установи та їх вплив на економічну безпеку. *Економіка та держава.* 2019. № 8. С. 44-50.

50. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року : затв. розпорядженням КМУ від 20 242 черв. 2018 р. № 437-р.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80.